
**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ
ЗА ЗДРАВНАТА СИГУРНОСТ НА САЩ**

Красимир КОЕВ*

US NATIONAL HEALTH SECURITY STRATEGY

Abstract: *The role and importance of US health security as one of the major national security priorities is outlined. The US National Security Strategic Objectives for building community resilience and strengthening and maintaining disaster response systems are discussed. Priorities have been identified to promote social cohesion, improve the coordination of health and human services, and build a culture of resilience by promoting physical, behavioral and social health. In order to successfully prevent and mitigate emerging threats, active and timely awareness in any situation of early detection and better use of resources is of particular importance.*

Key words: *health security, national security, strategic goals on health security, priorities, USA*

Здравната сигурност е подсистема на системата за национална сигурност и има непрекъснато взаимодействие с останалите подсистеми на сигурността [7 – 8: 79 – 87].

През последните години нараснаха ролята и значението на здравната сигурност в САЩ като един от основните приоритети на

* Авторът е доцент, доктор по национална сигурност в Българската академия на науките.

националната сигурност. САЩ в своите политики в областта на сигурността отделя все по-важно място на здравната сигурност.

Националният съвет за здравна сигурност (NHSR) на САЩ разработва Националната стратегия за здравна сигурност (NHSS) и план за изпълнението ѝ [2: 252 – 264].

Определени са две цели за национална здравна сигурност:

1) Изграждане на устойчивост на общността; и

2) Укрепване и поддържане на системите за реагиране при бедствия и аварии.

През последните години е постигнат напредък в реализирането на тези две цели.

Най-голямо подобрене има в следните области:

- интегриране на системите за управление на общественото здраве, здравеопазването и извънредните ситуации;

- планиране на федерално, държавно и местно ниво;

- повишаване на кадровата обезпеченост в областта на националната здравна сигурност, включително разработване на насоки за действия на работещите в областта на медицината при бедствия и аварии, както и на работещите в сферата на общественото здравеопазване и обучение;

- координация в рамките на правителството и между правителството и частния сектор чрез Агенция за спешни медицински контрамерки в областта на общественото здраве (PHEMCE);

- укрепване на устойчивостта на общността, включително насочване на националната политика към информирани и добре подготвени лица и общности;

- изграждане и поддържане на здрави, устойчиви общности.

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ЗДРАВНА СИГУРНОСТ – СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 [2: 252 – 264]

Устойчивостта на общността по своята същност е устойчивата способност на общностите да издържат, да се адаптират и да се възстановят от бедствията и аварията. Тъй като здравето е ключов аспект за устойчивостта на общността, Националната стратегия за здравна сигурност се фокусира върху здравната *устойчивост на общността*, която е *способността на общността да използва възможностите си за укрепване на системите за здравеопазване и подобряване на физическото, поведенческото и социалното здраве на общността, адаптиране и възстановяване от бедствията и аварията*. Изграждането и поддържането на устойчивостта на здраве-

то на общността е мултисекторен ангажимент, който влияе върху общностните и индивидуалните възможности, като инфраструктура, таланти, умения, взаимоотношения, технологии и природни ресурси.

NHSS идентифицира три приоритета за изграждане и поддържане на здрави, устойчиви общности.

Приоритети:

- Насърчаване на социалната свързаност чрез множество механизми за насърчаване на устойчивостта на здравето на общността, реагиране при извънредни ситуации и възстановяване след бедствия и аварии.

- Подобряване на координацията на здравните и човешките услуги чрез партньорства и други устойчиви отношения.

- Изграждане на култура на устойчивост чрез насърчаване на физическото, поведенческото и социалното здраве, като се използват системите на здравеопазването и на общностните системи за подкрепа на устойчивостта на здравето, както и увеличаване на достъпа до информация и обучение, за да се даде възможност на отделните лица да подпомагат своите общности след инциденти.

Действия в подкрепа на тези приоритети:

Насърчаване на социалната свързаност

Федералните/щатските партньори:

- работят с академичните среди за оценяване и докладване за най-доброто използване на традиционните и новите медии за популяризиране на социалните връзки между членовете на общността;

- работят с държавни, местни, териториални и племенни правителства, организации в общността, академични среди и научноизследователски организации за координиране на изследователските усилия за прилагане и превръщане на нуждите от изследвания в областта на здравната устойчивост, формулирани в Програмата за национална здравна сигурност.

Допълнителните партньори могат да предприемат следното:

- държавните федерални правителства и професионалните общества създават шаблони и инструментариуми за връзката между общностите, социалния капитал и здравната устойчивост. Те могат да се основават на съществуващи програми, като „Prepare Athon на Америка!“;

- местните власти насърчават членовете на общността да използват сайтове за социални мрежи за укрепване на връзките между съседите и използването на такива сайтове за спешен отговор.

Координиране на здравеопазването и социалните услуги

Федералните партньори предприемат:

- идентифициране и разпространение на културно и езиково подходящи практики за насърчаване на партньорства за устойчивост и възстановяване на здравето на общността;
- работа с академичните среди и правителствата на федералните щати, за да направляват интегрирането на общността културно и езиково с подходящи образователни програми.

Допълнителните партньори предприемат следното:

- правителствата на отделните щати организират местните активи за осигуряване на здравни и социални услуги по време на и след инцидентите;
- правителствата на отделните щати, организациите в общността, научноизследователският сектор и федералните партньори идентифицират възможности за стимулиране и обединение на доставчиците на социални услуги при бедствия и аварии;
- професионалисти в областта на общественото здравеопазване трябва да преподават, за да се подобрят обслужването на хората и представянето на здравни услуги;
- правителствата на отделните щати работят с организации в общността, за да гарантират, че лидерите на общността имат достъп до здравни услуги.

Изграждане на култура на устойчивост

Федералните партньори:

- работят с правителствата на отделните щати, организациите в общността и академичните среди, за да подобрят разпространението и прилагането на съществуващите възможности за обучение на доброволци в общността;
- работят с частния сектор за разработване на културно и езиково подходящо ръководство за устойчивост на здравето на общността за бизнеса, както и за насърчаване на здравето на работниците и подготовката за адекватна реакция при бедствия.

Допълнителните партньори предприемат следното:

- правителствата на отделните щати, организациите в общността и частният сектор популяризират обучението на населението в сферата на здравеопазването, като първа помощ, кардиопулмонална реанимация (CPR) и психологическа първа помощ;
- организациите в общността организират срещи и събития в общността, за да разпространяват информация за устойчивостта на здравето, както и могат да спонсорират събития за обучение на реакцията и възстановяването от инциденти;

- държавните и местните власти насърчават идентифицирането на безопасни места за деца след бедствие и ще оказват ефективна подкрепа за възстановяване на грижите за децата в общността;

- държавните и местните власти и неправителствените организации провеждат обучения и упражнения на доброволци за ефективна и образована ответна реакция при бедствия и аварии;

- нефедерални заинтересовани страни, като частния сектор, насърчават доброволството и участието в дейности, спонсорирани от работодателите, като признават и/или компенсират служителите за усилията им;

- правителствата на федералните щати, академичните среди, организациите в общността и частният сектор разпространяват съобщенията за здравословна устойчивост в националните образователни програми, като „Prepare Athon на Америка!“ и годишни кампании за грип;

- организациите в общността си сътрудничат с местните правителства, за да разработят кампания за съобщения, за да насърчат даренията чрез съществуващи механизми, като Националната мрежа за управление на дарителите;

- правителствата на отделните щати и организациите, базирани в общността, си сътрудничат с държавния координатор за доброволци, за да разработят план за управление на доброволци и дарения и/или меморандуми за разбирателство.

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ЗДРАВНА СИГУРНОСТ – СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 [2: 252 – 264 – 3: 303]

Противодействието се използва за защита на общностите и ограничаване на неблагоприятното въздействие върху здравето на химическите, биологичните, радиологичните и ядрените (ХБРЯ) атаки, избухването на инфекциозни болести и други инциденти.

Медицински контрамерки (МКМ) включват медикаменти и други фармацевтични продукти, както и нефармацевтични медицински устройства и подходи, като вентилатори, диагностика, лични предпазни средства и обеззаразяване на пациенти.

Нефармацевтичните интервенции (NPI) се отнасят до стратегии за смекчаване на общественото въздействие и контрол на инфекциите (напр. хигиена на ръцете), които се използват за предотвратяване на разпространението на болести, замърсяване или други неблагоприятни ефекти, свързани с инцидент. Насърчава се набор

от мерки за противодействие, за да защитят общностите и да облекчат последиците от ХБРЯ атаки и инфекциозни заболявания, включително пандемичен грип, възникващи антимикробни патогени.

Американската нация е постигнала напредък в разработването и подготовката на контрамерки чрез активното участие на много агенции и организации. Агенцията за спешно медицинско противодействие на общественото здраве (РНЕМСЕ) улеснява и укрепва взаимодействието между заинтересованите общности. Тя осигурява интегрирана визия за цялата агенция за осигуряване на максимална полза за здравето и най-ефективно използване на публични и частни ресурси, като научните среди и академичната общност могат да се ангажират, за да подкрепят тази цел.

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ЗДРАВНА СИГУРНОСТ – СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 [2: 252 – 264 – 3: 303]

Активната и навременна осведоменост във всяка ситуация осигурява основата за решения и действия, които могат да доведат до ранно откриване и по-добро използване на ресурсите; успешна превенция и смекчаване на възникващите заплахи; и подобряване на сигурността за нацията.

Местата за информация предоставят данни за заплахите за здравето на населението, здравната система и ресурсите, свързани със здравето, както и необходимите способности и средства за реагиране, както и всички други действия в тази насока, като например информация при прекъсвания на електрозахранването или възникващи болести при животните, които могат да повлияят на човешкото здраве, която информация е важна за вземането на решения.

Ефективното вземане на решения изисква координирано споделяне и анализ на информацията – човешкото здраве, околната среда и зоозоните – за идентифициране на заплахите и смекчаване на техните непосредствени краткосрочни и дългосрочни последици за здравето, като същевременно се гарантира, че са въведени подходящи мерки за сигурност [4: 231; 6: 123 – 125].

В местата за информация следва да се използват инструменти, като социални медии, електронни здравни досиета и интерактивно картографиране.

Националната здравна стратегия идентифицира пет приоритета, които следва да подпомагат вземането на решения. Тези приоритети се съсредоточават върху подобряването на обмена на данни, използването на иновативни системи и инструменти в мес-

тата за информация, подобряването на оперативните способности, за да се отговори на пълния обхват на нуждите от обмен на информация между заинтересованите страни, разработването на съвместен орган за надзор с представители на ключови групи и сектори на заинтересованите страни.

Основна насока на Националната здравна стратегия на САЩ е разработване и приемане на:

– програма за подготовка на болниците и готовност за извънредно положение в областта на общественото здравеопазване за подобряване на здравната сигурност;

– програма за готовност на извънболничната помощ и подготовка за извънредна ситуация и др.

Програмите са разработени адаптивно за подобряване на здравната сигурност и осигуряват както финансова, така и техническа подкрепа на големи метрополиии за укрепване на системите за общественото здравеопазване и за повишаване на готовността на общността.

Съгласно устава разглеждането на напредъка за постигане на национална здравна сигурност се извършва от Конгреса на САЩ на всеки четири години. Предвидено е Конгресът да преразглежда ежегодно чрез събиране, анализ и интегриране както на качествени, така и на количествени данни и информация от наличните източници, като индекса за готовност за национална здравна сигурност, Trust for America's Health, Националната доктрина за общественото здраве и мерките за ефективност.

Българската здравна система може да заимства опита и да приложи добри практики от американската здравна система в областта на здравната сигурност, отчитайки нашите специфични условия.

Литература

1. **Борисов, В.** Здравен мениджмънт с основи на здравната политика. София: Филвест, 2003.

2. **Коев, К.** Здравеопазването на населението като фактор за устойчиво развитие на системата на националната сигурност. Дисертационен труд за доктор на науките по национална сигурност. София: УНИБИТ, 2018.

3. **Коев, К.** Здравеопазване и национална сигурност.– В: *За буквите – О писменех.* Монография. София, 2018, с. 303.

4. **Манев, Е.** Организационна култура. Същност, промяна, измерване. София: Военно издателство, 2007.

5. **Denchev, S.**, I. Peteva, D. Stoyanova, T. Varadinova. Some Specific Methods for Knowledge Distribution of Intangible Cultural Heritage. – In: *Conference Proceedings. New Perspectives in Science Education*. 2017, p. 418.
6. **Moatti, J. P.** Déterminants sociaux des inégalités de santé: une priorité absolue pour la recherche en santé publique. *Revue d'Epidémiologie et de Santé Publique, Epidemiology and Public Health*. 61(supplement 3). 2013.
7. **Terziev, V.**, S. Dimitrova. Medical-Health Security – Basis of Viability of the Human Factor, as a Subsystem of the System for National Security. – In: *Forth International Scientific Conference*, Bansko, Bulgaria, Institute of Knowledge Management, Skopje, 2015. [online]. <https://ssrn.com/abstract=3166751>.
8. **WHO.** World Health Statistics 2015. [online]. [reviewed 29.04.2016]. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/170250/1/9789240694439_eng.pdf?ua=1; http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/170250/1/9789240694439_eng.pdf?ua=1&ua=1; [http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/170250/1/9789240694439_eng.pdf?ua=1&ua=1"ua=1](http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/170250/1/9789240694439_eng.pdf?ua=1&ua=1)